

*JUDr. Jana Dubovcová
verejná ochrankyňa práv*

Bratislava 9. júla 2014

Spis. zn. 1841/2014/KVOP

Vážený pán minister,

srdečne Vám gratulujem k vymenovaniu do funkcie ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a prajem Vám, aby sa Vám v nej darilo a aby ste mali čo najviac úspechov pri jej vykonávaní.

Pri tejto príležitosti považujem za dôležité upozorniť Vás na to, že z výsledkov činnosti verejného ochrancu práv v roku 2013 a 2014 vyplynula potreba, aby Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky prijalo opatrenia na odstránenie pretrvávajúceho porušovania základného práva na vzdelávanie a na prístup k vzdelávaniu detí pri ich zaraďovaní do školského vzdelávania. Návrhy zásadných opatrení sú uvedené v správach verejného ochrancu práv, ktoré má ministerstvo k dispozícii.

Naliehavý a viac ako rok neriešený problém spočíva v tom, že ministerstvo v opatrení, ktorým ustanovuje finančné pásmo na nákup potravín pre deti v zariadeniach internátneho typu, reedukačných zariadeniach, tento limit nezvýšilo. Podľa doterajšieho opatrenia ministerstva je určený finančný limit na nákup potravín na dieťa v dospievaní na jeden deň napr. v pásme od 2,45 po 3,01 € čo spôsobuje, že deti, za ktoré nesie plnú zodpovednosť štát, hladujú. Z pohľadu verejného ochrancu práv je prioritné, aby štát v prvom rade zabezpečil dostatok stravy deťom a je iba sekundárne, ako si následne vyrieši spôsob refundácie nákladov na stravné od rodičov,

či iných platiteľov. Poradie nemôže byť opačné, pretože pri poznaní, že terajším postupom porušujeme základné práva detí, štátne orgány nemôžu uprednostniť pred odstránením porušovania základných práv detí svoj finančný záujem.

Pán minister, upozorňujem Vás na tento problém pri Vašom nástupe do funkcie, pretože je závažný a je zahanbujúce, že zo strany ministerstva nebol ešte vyriešený.

Rovnako považujem za dôležité upriamiť Vašu pozornosť, nadväzujúc na moje zistenia v oblasti dodržiavania základného práva na vzdelanie zverejnené v roku 2013, aj na zistenia v roku 2014. Jednou z prioritných tém prieskumov o dodržiavaní práv maloletých detí bol pokračujúci prieskum uplatňovania a vykonávania základného práva detí na vzdelávanie preskúmaním vplyvu praxe testovania školskej spôsobilosti na základné právo dieťaťa z nepodnetného prostredia, s kultúrnou, sociálnou, jazykovou bariérou, najmä z rómskej národnostnej menšiny. Správa o výsledku prieskumu obsahuje, okrem závažných zistení, aj návrh zásadných opatrení, ktoré by malo prijať Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Preto Vám ju v prílohe tohto listu zasielam.

Za najzávažnejší záver prieskumu považujem zistenú skutočnosť, že **súčasná prax vykonávania testov školskej spôsobilosti detí rómskej národnostnej menšiny pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia a z marginalizovanej rómskej komunity (ich diagnostikovanie, rediagnostikovanie) diskriminuje tieto deti a spôsobuje zásah do ich práva na vzdelanie a vzdelávanie. Tento postup má nenapraviteľné následky pre ich život, aj pre našu spoločnosť.**

Na základe mojich zistení preto **odporúčam, aby Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky prijalo v krátkom čase, najlepšie bezodkladne, mnou už v roku 2013 odporúčané opatrenia na zabezpečenie základného práva na vzdelanie a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami. Rovnako odporúčam prijať tieto prioritné opatrenia na odstránenie dlhodobo**

trvajúceho porušovania práv detí ich diskrimináciou, k čomu dochádza s vedomím orgánov verejnej správy:

- 1) **Zrušiť v špeciálnych školách variant A, do ktorého patria žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím.**
- 2) **Zabezpečiť, aby diagnostické pracoviská mali k dispozícii a používali metodiku diagnostických vyšetrení, ktorá primerane zohľadňuje schopnosti detí pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia marginalizovaných rómskych komún. Zabezpečiť, aby vo svojej praxi postupovali podľa Usmernenia MŠVVaŠ SR z augusta 2013.**
- 3) **Zaviest' systematické overovanie rediagnostiky v nultých ročníkoch tak, ako to vyplýva aj z materiálu Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005-2015 na roky 2011-2015. v ktorom sa v prioritě Vzdelávanie - v celi č. 2 v bode 2. 1. uvádza: „Zabezpečiť čo najväčšiu presnosť a dôsledne využívať kontrolný mechanizmus pri procese odbornej pedagogicko-psychologickej diagnostiky 5 a 6-ročných detí pred začiatkom ich povinnej školskej dochádzky a následne aj po absolvovaní ročnej prípravy.“**
- 4) **Vytvoriť štátny program špecificky zameraný na trávenie voľného času pre chudobné deti v školskom veku, zameraný na podporu ich rozvoja, financovaný zo štátnych prostriedkov**

Správa verejnej ochrankyne práv o vplyve praxe testovania školskej spôsobilosti na základné práva dieťaťa z nepodnetného prostredia s kultúrnou, sociálnou, jazykovou bariérou, najmä z rómskej národnostnej menšiny bude verejne prezentovaná na odbornom stretnutí dňa 20. augusta 2014 v Kancelárii verejného ochrancu práv. Touto cestou Vás osobne na stretnutie pozývam s tým, že Kancelária verejného ochrancu práv bude rozposielať pozvánky v priebehu prvej polovice augusta.

Vážený pán minister, verím, že naša vzájomná spolupráca napomôže k zvyšovaniu úrovne ochrany základných práv a slobôd.

S pozdravom

Príloha: 1/49 (Správa VOP – Vplyv praxe testovania školskej spôsobilosti na základné práva dieťaťa z nepodnetného prostredia s kultúrnou, sociálnou, jazykovou bariérou, najmä z rómskej národnostnej menšiny)

*Vážený pán
Peter Pellegrini
minister
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Stromová 1
Bratislava*